

Polismyndigheten
Box 12256
102 26 Stockholm

Tillsyn enligt polisdatalagen (2010:361) och personuppgiftslagen (1998:204) av Polismyndighetens personuppgiftsbehandling i fingeravtrycksregistret

Datainspektionens beslut

1. Datainspektionen konstaterar att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 14 § första stycket polisdatalagen om misstänkta personer genom att ha en bristfällig automatiserad funktion för gallring som inte säkerställer att uppgifter om tidigare misstänkta personer i fingeravtrycksregistret gallras i enlighet med bestämmelsen.

Datainspektionen förutsätter att Polismyndigheten tar bort samtliga registreringar som borde ha gallrats men som den felaktiga funktionen för gallring i systemet AFIS har missat. Datainspektionen förutsätter även att Polismyndigheten vidtar adekvata åtgärder för att säkerställa att funktionen för gallring i systemet fungerar korrekt så att uppgifter om personer som inte längre är misstänkta fortsättningsvis gallras i enlighet med gällande rätt.

2. Datainspektionen konstaterar att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 15 § polisdatalagen om fullgörande av internationella åtaganden och personer som lämnat fingeravtryck med stöd av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll genom att inte ha rutiner som säkerställer att uppgifter i fingeravtrycksregistret gallras i enlighet med bestämmelsen.

Datainspektionen förutsätter att Polismyndigheten inrättar rutiner för behovsprövning som säkerställer att uppgifter som behandlas i fingeravtrycksregistret för att fullgöra internationella åtaganden tas bort när de inte längre behövs för ändamålet med behandlingen. Därutöver förutsätter Datainspektionen att Polismyndigheten tar fram gallringsrutiner som säkerställer att uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll gallras i enlighet med gällande rätt.

3. Datainspektionen förelägger Polismyndigheten att lämna in en redovisning som beskriver vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att rätta till de brister som framgår av Datainspektionens beslut. Redovisningen ska ha kommit in till Datainspektionen senast den 1 april 2017

Redogörelse för tillsynsärendet

Granskningens syfte och avgränsning

Datainspektionen har i enlighet med beslutad tillsynsplan inlett tillsyn mot Polismyndigheten i fråga om den personuppgiftsbehandling som myndigheten genomför i fingeravtrycksregistret med stöd av polisdatalagen (2010:361). Syftet med tillsynsärendet har varit att granska om den behandling av personuppgifter som sker i fingeravtrycksregistret är förenlig med gällande rätt, främst polisdatalagen och personuppgiftslagen (1998:204). Initialt har syftet även varit att granska den personuppgiftsbehandling som Polismyndigheten sedan den 1 juli 2015 har rätt att genomföra i samband med inhämtning och jämförelser av fingeravtryck från informationssystemen för viseringar (VIS) och Eurodac inom ramen för myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Mot bakgrund av att Polismyndigheten i skrivelse den 22 juni 2016 angett att myndigheten inte vid något tillfälle sedan juli 2015 har begärt åtkomst till fingeravtryck i systemet VIS eller gjort framställningar om jämförelser av fingertryck i systemet för Eurodac har Datainspektionen avgränsat tillsynen till att endast omfatta registreringar i fingeravtrycksregistret som behandlas i den brottsbekämpande verksamheten.

Genomförande och metod

Datainspektionen har den 20 september 2016, på plats hos Polismyndigheten granskat personuppgiftsbehandlingen i fingeravtrycksregistret. Polismyndigheten har i samband med inspektionen förevisat AFIS (Automated Fingerprint Identification System), det it-system som myndigheten använder för att behandla personuppgifter i fingeravtrycksregistret som förs med stöd av polisdatalagen. I syfte att skapa en rättvisande bild av den personuppgiftsbehandling som utförs i fingeravtrycksregistret har Datainspektionen granskat registreringar i fingeravtrycksregistret genom stickprovskontroller.

Polismyndigheten har gett in dokumentation avseende AFIS. Myndigheten har också yttrat sig över det inspektionsprotokoll som upprättats samt besvarat Datainspektionens frågor.

Skäl för beslutet

Om fingeravtrycksregistret

Polismyndigheten använder it-systemet AFIS för att behandla personuppgifter i fingeravtrycksregistret. Det nuvarande systemet togs i bruk i november 2014 och utgör en databas för daktylogram (så kallad daktning) och fingeravtrycksspår från brottsplatser. I systemet finns en fil för registreringar inom den brottsbekämpande verksamheten (A-fil) och en fil för asylsökande (B-fil) som ägs av Migrationsverket. Datainspektionen har i ärendet inte granskat behandlingen av fingeravtrycken i den s.k. B-filen. Vid tidpunkten för Datainspektionens granskning fanns cirka 195 000 daktningar i A-filen fördelat på 165 000 personer. Av de registreringar som finns i A-filen utgör cirka 10 000 registreringar som förts in med anledning av Sveriges internationella åtaganden genom exempelvis Interpol och Europol.

Organisatoriskt är det avdelningen Nationellt forensiskt centrum (NFC) som inom Polismyndigheten ansvarar för hanteringen av fingeravtrycksregistret. NFC bildades den 1 januari 2015 i samband med Polismyndighetens omorganisation. Verksamheten bedrivs vid avdelningens huvudkontor som finns i Linköping samt vid tre regionala laboratorier i Stockholm, Göteborg och Malmö. Totalt har sex personer inom NFC komplett tillgång till AFIS och

kan lägga in och ändra uppgifter i systemet samt genomföra kvalitetssäkringar av registrerade daktningar. En daktning blir sökbar i AFIS först efter att kvalitetssäkring genomförts. Nationellt har 40-45 personer läsbehörighet till systemet, vilket innebär att de kan genomföra sökningar och se inläggande registreringar i fingeravtrycksregistret.

Tillämpliga bestämmelser

För behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet gäller polisdatalagen. Enligt 2 kap. 2 § polisdatalagen gäller också ett antal bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter i den brottsbekämpande verksamheten. I polisdatalagens 4 kap. finns särskilda bestämmelser om personuppgiftsbehandling i fingeravtrycksregistret.

Gallring av uppgifter enligt 4 kap. 14 § polisdatalagen

Datainspektionen anser att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 14 § första stycket polisdatalagen genom att inte ha fungerande funktioner för gallring som säkerställer att uppgifter om tidigare misstänkta personer gallras i fingeravtrycksregistret i enlighet med bestämmelsen.

Enligt 4 kap. 14 § polisdatalagen ska uppgifter i fingeravtrycksregistret om en misstänkt person gallras senast tre månader efter det att personen gallrats ur misstankeregistret (MR) som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och ur belastningsregistret (BR) som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Vad gäller gallring av uppgifter i fingeravtrycksregistret gällande misstänkta personer har Polismyndigheten bland annat angett följande. Gallring i AFIS sker automatiserat. När en person tas bort från MR eller BR skickas ett meddelande till AFIS. Då läggs en post upp för bevakning. Var femte minut kontrolleras sedan om någon post har blivit äldre än 85 dagar. Finns det någon post som är äldre än 85 dagar skickas förfrågan till MR och BR. Finns personen då inte i något av systemen tas den bort från AFIS. Den automatiserade gallringsrutinen har inte fungerat felfritt. Det har upptäckts att meddelanden från MR inte har gått fram till den gemensamma funktion för gallring som AFIS och AFIS-Sign använder. Att meddelanden inte har gått

fram har orsakats av en felaktig konfiguration i meddelandehantering. När denna konfiguration sedan ändrades hittades en felaktighet i gallringslogiken som gör att inte alla meddelanden har kunnat tas om hand. Den exakta orsaken till detta är ännu inte helt utredd. Polismyndigheten har påbörjat ett arbete för att ta bort daktningar i AFIS som har missats på grund av felet med meddelanden som inte har gått fram. När funktionen är säkerställd kommer ytterligare jämförelser att genomföras för att säkerställa att systemen är synkroniserade. I samband med inspektionen framkommer även att Polismyndigheten tidigare har haft en manuell rutin som omfattat stickprovskontroller där personalen regelbundet fick listor med personnummer som hade gallrats. Denna rutin finns inte längre sedan myndigheten började använda det nuvarande systemet AFIS.

Vid inspektion hos Polismyndigheten den 20 september 2016 granskade Datainspektionen 51 slumpvist utvalda registreringar i fingeravtrycksregistret som kontrollerades manuellt mot MR och BR. Av de 51 registreringarna i fingeravtrycksregistret var det uppgifter avseende tre personer som inte fanns registrerade i vare sig MR eller BR.

I de fördjupade kontroller som Polismyndigheten gjort i efterhand har det beträffande en av personerna (person 3) framkommit att misstankarna togs bort den 24 augusti 2016 vilket innebär att uppgifter om denna person vid inspektionstillfället fortfarande fick bevaras i registret.

Polismyndigheten har vad gäller den ena (person 1) av de två andra personerna i sin efterhandskontroll inte hittat någon registrering av misstanke i MR och inte heller någon registrering i BR. Inte heller i systemet RAR har myndigheten återfunnit någon med det angivna personnumret. Polismyndigheten har angett att personen ifråga daktades med ett så kallat DI-nummer, som används när personen inte har något person- eller samordningsnummer. Innan personens fingeravtryck registrerades i AFIS ändrades identifieringsmarkören av oklar anledning till ett personnummer. Myndighetens rutiner om ändring av registrerade uppgifter i efterhand har i detta fall inte följts. Enligt Polismyndigheten har personen troligtvis inte funnits i MR, och om så har varit fallet var detta för länge sedan. Polismyndigheten har därför tagit bort uppgifterna från fingeravtrycksregistret.

Vad gäller den andra personen (person 2) har Polismyndigheten i sin efterhandskontroll i MR kunnat hitta två registrerade misstankar från 2016 vilka togs bort den 22 april 2016. Enligt Polismyndigheten har MR av allt att döma skickat en borttagningstransaktion till AFIS, men denna har på grund av den ovan beskrivna felaktiga konfigurationen inte verkställts. Polismyndigheten har tagit bort uppgifterna från fingeravtrycksregistret.

Mot bakgrund av det som framgår ovan, nämligen att knappt 4 % (2 av 51) av de slumpvist kontrollerade registreringarna rätteligen skulle ha gallrats, konstaterar Datainspektionen att Polismyndighetens automatiserade gallringsfunktion fungerar bristfälligt vilket medför att uppgifter i fingeravtrycksregistret inte med tillräcklig precision gallras enligt bestämmelsen i 4 kap. 14 § polisdatalagen. Att Polismyndigheten i dagsläget även saknar manuella registervårdande rutiner för att kontrollera att den automatiserade gallringen fungerar tillfredställande medför ytterligare en risk för att uppgifter i fingeravtrycksregistret behandlas i strid med gällande regelverk. Eftersom den bristfälliga gallringen förefaller bero på systematiska brister i en automatiserad funktion i systemet finns det enligt Datainspektionen risk för att det i registret, utöver de nu granskade uppgifterna, finns uppgifter om personer som inte längre är misstänkta för brott och där tremånadersfristen har passerat.

Sammantaget bedömer Datainspektionen att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 14 § första stycket polisdatalagen genom att ha en bristfällig funktion för gallring som inte säkerställer att uppgifter om tidigare misstänkta personer i fingeravtrycksregistret gallras i enlighet med bestämmelsen.

Datainspektionen noterar att Polismyndigheten har påbörjat ett arbete för att ta bort daktningar i AFIS som borde ha gallrats men som har missats på grund av den felaktiga konfigurationen i meddelandehantering i AFIS. Inspektionen förutsätter att Polismyndigheten i detta arbete vidtar adekvata åtgärder för att säkerställa att funktionen för gallring i systemet AFIS fungerar korrekt så att uppgifter om tidigare misstänkta personer fortsättningsvis gallras i enlighet med gällande rätt.

Gallring av uppgifter enligt 4 kap. 15 § polisdatalagen

Datainspektionen anser att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 15 § första stycket polisdatalagen genom att inte ha rutiner som säkerställer att uppgifter i fingeravtrycksregistret som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande gallras i enlighet med bestämmelsen. Vidare anser Datainspektionen att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med bestämmelsens andra stycke genom att inte ha rutiner som säkerställer att uppgifter i fingeravtrycksregistret om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll gallras i enlighet med bestämmelsen.

I 4 kap. 15 § första stycket polisdatalagen anges att uppgifter i fingeravtrycksregistret som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande ska gallras när uppgifterna inte längre behövs för ändamålet med behandlingen. Enligt bestämmelsens andra stycke ska uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen om särskild utlänningskontroll gallras senast tio år efter registreringen.

Under inspektionen hos Polismyndigheten den 20 september 2016 granskade Datainspektionen sju registreringar i fingeravtrycksregistret som Polismyndigheten behandlade för att fullgöra internationella åtaganden. Registreringarna som granskades hade införts under åren 2002-2006. Vid inspektionen framkom att myndigheten för denna typ av registreringar saknar gallringsrutiner för att bedöma om uppgiften behövs för ändamålet med behandlingen (behovsprövning). Enligt Polismyndigheten är utgångspunkten att uppgiften i vart fall ska gallras automatiskt efter trettio år genom att registreringen ges ett så kallat expire date. Polismyndigheten uppgav vid inspektionen att ingen behovsprövning har gjorts för de sju granskade registreringarna och sådan kontroll har inte utförts för någon registrering som gjorts med bakgrund av internationella åtaganden. Eftersom ingen rutin för att behovspröva finns för denna typ av registreringar har inte heller någon registrering någonsin gallrats.

Polismyndigheten har i efterhand utfört en behovsprövning av personuppgifter i de sju granskade registreringarna och konstaterat att det inte i något av dessa fall finns behov av att behålla uppgifterna då ärendena till vilka dessa är knutna har avslutats och annan grund för behandlingen saknas. Uppgifterna är nu gallrade ur fingeravtrycksregistret.

Datainspektionen har i samband med inspektionen inte granskat några uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen om utlänningskontroll. Polismyndigheten har anfört att daktningar som görs med stöd av lagen om utlänningskontroll är ovanliga och att myndigheten i nuläget inte har något sätt att se i AFIS om en daktning skulle vara registrerad med stöd av nämnda lag. Gallring av dessa fingeravtryck sker därför på samma sätt som för övriga daktningar, vilket innebär att i de fall personen är registrerad som misstänkt med ett personnummer eller samordningsnummer så gallras uppgifterna senast tre månader efter att de togs bort ur MR och BR. Finns inte person- eller samordningsnummer gallras daktningen efter 30 eller 70 år beroende på brottskoden. För det fall någon registrering inte sker i MR/BR gallras personuppgifterna efter samma modell, det vill säga efter 30 år eller 70 år beroende på hur misstanken om terroristbrott närmare ser ut. Det kan jämföras med bestämmelsen i 4 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen som föreskriver gallring senast tio år efter registreringen.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen konstaterar Datainspektionen att Polismyndighetens avsaknad av gallringsrutiner medför att myndigheten inte gallrar uppgifter i fingeravtrycksregistret som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande eller uppgifter som registrerats med stöd av lagen om särskild utlänningskontroll i enlighet med bestämmelsen i 4 kap. 15 § polisdatalagen. Vad gäller uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande har avsaknaden av rutiner för behovsprövningar inneburit att någon gallring överhuvudtaget inte skett av sådana registreringar. Avsaknaden av gallringsrutiner för behovsprövning innebär att det kan finnas fler uppgifter i fingeravtrycksregistret utöver de granskade registreringarna som inte längre behövs för ändamålet med behandlingen och som därmed behandlas av Polismyndigheten utan laglig grund. Bristen på specifika gallringsrutiner som är anpassade efter de gallringsfrister som gäller för uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen om särskild utlänningskontroll kan innebära att uppgifter bevaras upp till 60 år för länge i förhållande till den frist på 10 år som gäller enligt 4 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen.

Sammantaget bedömer Datainspektionen att Polismyndigheten behandlar personuppgifter i strid med 4 kap. 15 § polisdatalagen genom att inte ha rutiner som säkerställer att uppgifter i fingeravtrycksregistret gallras i enlighet med bestämmelsen. Mot bakgrund av att Polismyndigheten anfört att

myndigheten har initierat ett arbete med att införa gallringsrutiner för registreringar som görs för att fullgöra internationella åtaganden i syfte att säkerställa att personuppgifter tas bort när de inte längre behövs förutsätter Datainspektionen att Polismyndigheten i detta arbete vidtar de åtgärder som behövs för att inrätta erforderliga rutiner för gallring. Därutöver förutsätter inspektionen att Polismyndigheten tar fram gallringsrutiner som säkerställer att uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck med stöd av lagen om särskild utlänningskontroll gallras senast tio år efter registreringen.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Nicklas Hjertonsson efter föredragning av juristen Parisa Maleki.

Nicklas Hjertonsson

Parisa Maleki

Kopia till:

Personuppgiftsombudet (genom intern befordran)
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
